Theresa May je optimistka

V utorok 17. januára 2017 predniesla britská premiérka Theresa May najdôležitejší prejav vo svojej kariére. Vysvetlila v ňom, ako krajina naloží s minuloročným rozhodnutím britských voličov odísť z Európskej únie.

Predovšetkým, rozhodnutie o brexite považuje za neodvolateľné, nespochybniteľné a politická garnitúra má povinnosť naplniť vôľu voličov. Odchod z Európskej únie považuje za ambicióznu výzvu. Hneď v úvode prejavu odkazuje, že opúšťa Európsku úniu, ale nie Európu a hovorí aj o dôvodoch brexitu. Podľa nej jedným z hlavných boli iné politické tradície. Briti nie sú zvyknutí na „zdieľanú vládu“ Londýn-Brusel, ale radi si riešia svoje veci doma. A Theresa May vidí aj zásadný rozpor k prístupu k diverzite. Kým multikultúrna Británia z globálnej diverzity ťaží a chce ťažiť, Európska únia podľa nej diverzitu potláča, uniformuje. A to Briti neocenili. Dobré vzťahy s Úniou ale zostávajú prioritou.

Británia bude hľadať s EÚ rovnocenný partnerský vzťah. Žiadne čiastočné členstvo, pridružené členstvo alebo niečo podobné, čo necháva Britániu napoly dnu a napoly von. Británia opúšťa EÚ úplne a pri tejto ceste sa bude snažiť dodržať nasledovné princípy:

1. Istota a zrozumiteľnosť

Britská vláda vstupuje do ťažkých rokovaní. Počas nich musí čo najviac informovať podnikateľský, verejný sektor o postupe rokovaní a o praktických dôsledkoch. Právne prostredie bude predvídateľné a konečnú dohodu o brexite schváli parlament „ešte predtým ako vstúpi do platnosti“.

2. Kontrola vlastného práva

Británia prevezme plnú kontrolu nad vlastným právnym systémom a ukončí právomoc Súdneho dvora EÚ. Britské právo sa bude vytvárať vo Westminsteri, Edinburgu, Cardiffe a Belfaste.

3. Posilnenie Spojeného kráľovstva

Bude sa posilňovať vzťah medzi štyrmi národmi Spojeného kráľovstva. Vláda už vytvorila Komisiu pre rokovanie s opustení EÚ a ministri regionálnych vlád majú právo vstupovať do celého procesu. Vo vnútri Veľkej Británie sa nebudú stavať žiadne nové bariéry pre bývanie a podnikanie.

4. Udržanie Spoločného priestoru s voľným pohybom osôb (Common Travel Area)

Vzhľadom na geografickú, mentálnu blízkosť, na vzájomné spoločenské väzby, chce Británia udržať akýsi „Schengen“, ktorý má s Írskom.

5. Kontrola imigrácie

Británia zostane imigrantskou krajinou, špeciálne chce lákať vysoko vzdelaných ľudí. Zároveň chce ale obmedziť počty prichádzajúcich, pretože pri vysokej miere imigrácie rastie nápor na infraštruktúru (verejné služby – školy a pod., bývanie), na mzdy a klesá tým podpora verejnosti pre imigráciu ako takú.

6. Práva občanov EÚ v Británii a naopak

Vláda chce ochrániť práva tých občanov EÚ, ktorí už v Británii žijú a aj práva Britov teraz žijúcich v členských krajinách Európskej únie.

7. Ochrana práv pracujúcich

Tie práva pracujúcich, ktoré Británia prijala z Európskej únie, zostanú zachované.

8. Voľný obchod s európskymi trhmi

Británia chce vyrokovať s Európskou úniou Zmluvu o zóne voľného obchodu (Free Trade Agreement with the European Union). Theresa May skonštatovala, že Británia nemôže zostať na Jednotnom trhu (Single Market, trh slobodného pohybu tovarov, služieb, kapitálu a osôb). V novej dohode chce Británia zachovať v určitých oblastiach, napríklad pri finančných službách a pri exporte dopravných prostriedkov, prvky Jednotného trhu. Ale keďže už krajina nebude na tomto trhu, prestane platiť príspevky do Európskeho rozpočtu. Británia sa ale nebráni finančnej spoluúčasti na niektorých programoch EÚ, na ktorých sa bude chcieť zúčastniť.

9. Nové obchodné zmluvy s inými krajinami

Theresa May bezprostredne po svojom zvolení iniciovala založenie nového Ministerstva medzinárodného obchodu (od 13. júla 2016). O nové obchodné dohody s Britániou už prejavila záujem Čína, Brazília, krajiny Perzského zálivu. Británia rokuje s Austráliou, Novým Zélandom, Indiou a začne rokovať s USA. Zároveň, krajina chce zároveň bezcolný pohyb tovarov s EÚ. Bude však musieť opustiť musieť opustiť systém Spoločnej obchodnej politiky EÚ (Common Commercial Policvy) a systém Spoločného cla na produkty mimo – EÚ (Common External Tariff).

10. Najlepšie miesto pre vedu a inovácie

Krajina bude spolupracovať s EÚ na vedeckých projektoch, aby tak využila spoločný potenciál oboch oblastí. Dve až tri britské univerzity (Cambridge, Oxford a Imperial College London) sa umiestňujú v prvej

desiatke viacerých rešpektovaných rebríčkov najlepších univerzít sveta.

11. Spolupráca v boji proti kriminalite a terorizmu

Británia bude spolupracovať s EÚ v tejto oblasti a naďalej sa bude podieľať významnou mierou na zabezpečení európskej bezpečnosti.

12. Hladký a usporiadaný Brexit

Brexit bude postupný, „fázovaný“. Podľa Mayovej nie je v záujme nikoho, aby proces rozluky bol nepriateľský. Podľa článku 50 Lisabonskej zmluvy má Británia od iniciovania odchodu (pravdepodobne v marci 2017) dva roky na odchod. Krajina sa bude snažiť využiť tento čas na to, aby sa podnikateľský sektor a iné segmenty úplne prispôsobili novým podmienkam.

Na záver prejavu najprv vyzvala opozíciu, aby nezneužila komplikovanosť rokovaní na svoju vlastnú politiku. Udržať disciplínu je v národnom záujme Veľkej Británie.

A potom vyjadrila presvedčenie, že dohoda bude uzavretá. Preto, lebo veľká väčšina európskeho establishmentu si želá dobré vzťahy s Briitániou. Krajina nechce podkopať vnútorné fungovanie EÚ napríklad aj tým, že odstupuje z Jednotného trhu. Ten je nedeliteľný a Británia si nebude vyberať hrozienka z koláča. Druhý dôvod – vzájomné vzťahy nie sú hrou s nulovým súčtom, kedy jeden získava a druhý v rovnakom pomere stráca. Bez kooperácie stratia obaja. A tretí dôvod je bezpečnostný. Británia a Francúzsko sú jediné dve jadrové mocnosti v západnej Európe a dve krajiny, ktoré majú stále členstvo v Bezpečnostnej rade OSN. Rozvinutá tajná služba (pozn. – britská tajná služba je členom spolku tzv. Päť očí, spolu s tajnou službou USA, Kanady, Austrálie a Nového Zéelandu). Británia bude naďalej poskytovať Európe ochranu pred terorizmom.

Theresa May odmietla všetky hlasy, ktoré vyzývajú na tvrdé rokovania s Britániou, ktoré by mali byť pre ňu „potrestaním za brexit“. Pre krajinu bude lepšia žiadna dohoda než zlá dohoda. Pripomenula, že Británia má teraz voľnú ruku v daňovej a regulačnej politike, vďaka ktorej môže lákať najlepšie spoločnosti a najväčších investorov z celého sveta. A Európska únia by sa potrestala sama, keďže samotná Británia je pre ňu obrovským trhom.

Toľko prejav.

Reakcia na finančnom trhu bola skôr pozitívna. Výnosy britských dlhopisov mierne stúpli, libra voči euru posilnila. Akcie síce stagnovali, ale už pred prejavom mierne, o percento, klesli. To je vzhľadom na hlavný odkaz prejavu - že pôjde o tvrdý brexit – dobrá správa. Sila reakcie ale nebola výrazná, aj on si uvedomuje vysokú mieru neistoty, ktorá nás čaká.

Samozrejme, že „psou povinnosťou“ britskej premiérky bol formulovať prejav optimisticky a ambiciózne. Musela dať najavo, že má proces pod kontrolou. Prejav bol dobre štruktúrovaný, nechýbalo ani marketingovo príťažlivé slovné spojenie „Global Britain“. Zároveň bol prejav na túto fázu dostatočne konkrétny. Asi jeho najväčšou prednosťou bola odvaha plne zobrať zodpovednosť do vlastných rúk a nespoliehať sa na polovičné riešenia, s ktorými by boli napokon nespokojní všetci.

Na druhej strane, sme zatiaľ na začiatku toho komplikovaného a dlhotrvajúceho procesu. Ide o precedens, žiadna významná krajina doteraz z EÚ nevystúpila. Aktuálne aj chýba konkrétny postoj druhej strany. Európski lídri zatiaľ reagovali len na samotný prejav, a treba povedať, že ocenili najmä vecný prístup a uznanie reálnych možností vzájomných vzťahov. Zatiaľ však chýba konkrétny výstup – predovšetkým Európskej komisie – ako si ona predstavuje podmienky odchodu Veľkej Británie z Európskej únie. A ešte sa nerozhýbal ani podnikateľský sektor. Neznámych premenných je jednoducho veľké množstvo.

Avšak, Británia je už teraz konkurencieschopnejšia ekonomika ako priemer eurozóny a tento náskok môže ešte zvýšiť. Napokon, napríklad Švajčiarsko je tiež mimo EÚ a vďaka svojej konkurencieschopnosti je jednou z najbohatších ekonomík sveta. Navyše, Británia posilní väzby na USA a na Austráliu, ktoré tiež patria medzi dynamickejšie krajiny vyspelého sveta. Nateraz nikto nevie, či Británia uspeje alebo nie, ale reálnu šancu má.

Richard Tóth
Hlavný ekonóm

Kontakt: Richard Tóth, Hlavný ekonóm. Tel. +421 2 3226 6531. Fax: +421 2 3226 6910. E-mail: research@privatbanka.sk, toth@privatbanka.sk. Web: www.privatbanka.sk.

Upozornenie: Vyjadrené názory a pohľady sú stanoviskom autora v čase písania správy. Táto správa vyjadruje len všeobecné stanovisko. Žiadna informácia alebo názor nepredstavuje ponuku na nákup alebo predaj cenného papiera alebo iného finančného nástroja. Správa nie je určená na poskytovanie osobného investičného poradenstva a neberie do úvahy špecifické investičné ciele, finančnú situáciu a osobné záujmy kohokoľvek, kto by mohol túto správu prijať. Hoci sú informácie v správe považované za spoľahlivé, nie je možné zaručiť ich správnosť. Právo meniť akúkoľvek formuláciu kedykoľvek a bez upozornenia vopred je vyhradené. Hodnota cenného papiera alebo iného finančného aktíva a príslušného výnosu môže stúpať alebo klesať a návratnosť investície nie je zaručená. Výkonnosť cenného papiera alebo iného fin. nástroja v minulosti nie je zárukou alebo indikátorom výkonnosti v budúcnosti. Investície na trhoch rýchlo sa rozvíjajúcich krajín sú spravidla kvôli vyššej politickej a ekonomickej nestabilite a nerozvinutému trhu a systému rizikovejšie. Zmeny výmenných kurzov a daňový režim vplývajú na hodnotu, cenu alebo výnos cenného papiera alebo iného finančného nástroja.